

ГАЗЕТА
ВETERANІВ ВІЙНИ

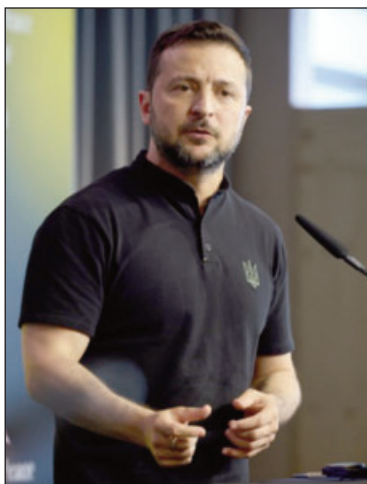
З нами Правда, з нами Справедливість, з нами Чесність і Честь

Третій ТОСТ

2024 рік • ЧЕРВЕНЬ • № 11-12 (755—756)

СПІЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ ПРО ОСНОВИ МИРУ

Зібрання представників такої кількості поважних країн, організацій і релігійних лідерів на Глобальному саміті миру свідчить про те, що мир потрібен усім. Про це Президент Володимир Зеленський заявив під час прес-конференції за підсумками Саміту в Швейцарії.

«НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, територіальну цілісність і суверенітет визнали абсолютну всі учасники Саміту. Більшість світу. Це дає потужну підтримку для України. Це один з успіхів цього Саміту», – наголосив глава держави.

Володимир Зеленський зазначив, що примусити росію до миру можна двома шляхами. Перший – дипломатичний, другий – міцна оборона й потужна армія.

«Найголовніший успіх для нас – це, безумовно, закінчення війни. Це не успіх, це єдина можливість

існування в цьому світі, єдина справедлива можливість життя. І ми будемо робити все, щоб закінчити війну. Сьогодні тільки перший крок, але такий потужний», – зауважив Президент.

Він зазначив, що далі дипломатична робота продовжиться на рівні радників із питань національної безпеки. Вони розроблятимуть покроковий план щодо трьох пунктів, які містить Спільне комюніке про основи миру: продовольча безпека, ядерна та енергетична безпека, звільнення всіх полонених і депортованих українців.

«Безумовно, ми – частина Європи і географічно, і ментально. Але дуже важливо, щоб усі ці зустрічі були на різних континентах, на територіях країн, які, може, не об'єднані з нами кордонами, але які точно об'єднані з нами цінностями. І це дуже важливо. І тому будуть ці зустрічі і в Африці, і в Латинській Америці, в Європі, в Азії. Ми спрямовуємо зараз свої зусилля саме на це. Після цього буде план – спільний план», – підсумував Володимир Зеленський.

Актуально

ПРОПОЗИЦІЇ СПІЛКИ щодо поліпшення роботи закладів протезування

У результаті повномасштабної агресії РФ проти України з лютого 2022 року виникла проблема забезпечення протезно-ортопедичними виробами військових, які зазнали ампутацію верхніх і нижніх кінцівок.

ЧИННА СИСТЕМА закладів протезування в Україні, а також кількість фахівців цієї справи не витримує різкого зростання обсягу робіт і не може своєчасно та у повному обсязі надати кваліфіковану сучасну медичну допомогу бійцям, що повертаються з фронту з важкими пораненнями опорно-рухової системи. Кількість заяв на виготовлення протезів наближається до 60 тисяч.

Натомість процеси роздержавлення та приватизації наявних в Україні 7 державних казенних підприємств і науково-клінічного центру протезування міста Харкова у 2024 році, ініційовані виконавчою владою, безжалісно руйнують державну протезну галузь, в результаті чого чинна система приватних протезних майстерень не забезпечує як нині, так і на майбутнє, все більш зростаючі потреби певної частини суспільства у такому важливому сегменті діяльності як подолання негативних наслідків війни – отримання кваліфікованого лікування, протезування, оздоровлення та реабілітації потерпілих.

Ще одним яскравим прикладом є приватизація Київського казенно-експериментального протезно-ортопедичного підприємства, яке наприкінці 2023 року було виведено рішенням КМУ (ФДМУ) зі списку підприємств, що не підлягають приватизації, змінено його статус на «комерційне» і продане на торгах як єдиний майновий комплекс з цехами, що розташовані в обласних центрах – Чернігові та Черкасах.

Серед іншого є багато питань щодо законодавчої чистоти і бездоганності процедури приватизації Київського протезного заводу. Всі зазначені обставини фактично позбавляють державу контролю над темпами і динамікою виготовлення протезів, унеможливають її вплив на цінові коливання, призводять до неадекватності повноцінної покращувати якість такої необхідної для суспільства сфери в умовах жорстокої війни, де задіяні сотні тисяч військових, щодня на мінах і при вибухах військові та цивільні українці зазнають важких травм і поранень. Усе це потребує невідкладної активізації державної політики у галузі протезування. А по факту виявляється – навпаки.

Ветеранська спільнота, розуміючи ситуацію, що склалася у сфері протезування, реабілітації, потреб і наявності ресурсів, вироб-

ничих потужностей, кількості підприємств, фахівців і кваліфікованих кадрів, пропонує допомогти державі і суспільству в пом'якшенні негативних наслідків війни шляхом створення державно-громадського навчального, протезно-реабілітаційного закладу, який би взяв на себе місію підготовки кваліфікованих спеціалістів протезно-ортопедичної справи, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у напрямі протезування й реабілітації, створення єдиної системи поетапного фізичного відновлення осіб з інвалідністю внаслідок війни (лікування – реабілітація – протезування), поступового процесу заміни імпортного постачання протезів і комплектуючих вузлів допоміжних засобів реабілітації на вітчизняне, розвиток власної виробничо-експериментальної, науково-інженерної бази з впровадження передового світового досвіду у цих питаннях.

Українська Спілка ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) як засновник Громадської спілки «Всеукраїнська федерація учасників бойових дій, ветеранів війни та військової служби» виступила з пропозицією створення навчального, лікувального, протезного, реабілітаційного закладу під попередньою назвою «Київський навчально-виробничий центр реабілітації та протезування ветеранів війни».

Рада федерації підтримала ініціативу УСВА. На знімках – під час обговорення і підписання проекту.

Про стан справ з протезуванням в Україні читайте на 4-5-й стор.

ГРОШОВА КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ЖИТЛО

Кабінет Міністрів України вніс зміни до урядових постанов № 214 від 28.03.2018 та № 280 від 18.04.2018, якими врегулював окремі питання надання грошової компенсації для придбання житла.

ЙДЕТЬСЯ про ветеранів з інвалідністю I-II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав, членів сімей загиблих (померлих) таких осіб і внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Ухвалені зміни дозволять забезпечити ефективне й цільове використання державних коштів в умовах воєнного стану та реалізацію принципу соціальної справедливості відносно тих осіб, які дійсно потребують житла.

Зокрема, вирішено:

– розпорядники субвенції на виплату грошової компенсації за місцевими бюджетами будуть визначатися рішеннями відповідної місцевої ради, відповідної військово-цивільної адміністрації згідно з законодавством;

– для своєчасної виплати грошової компенсації встановити термін, протягом якого місцевий розпорядник забезпечуватиме виплату грошової компенсації її одержувачам – 30 календарних днів після надходження державних коштів на рахунки місцевих бюджетів;

– здійснювати розподіл субвенції на виплату грошової ком-

пенсації з урахуванням обов'язкової виплати грошової компенсації у повному обсязі для кожного одержувача, на якого здійснено розподіл;

– визначити право на призначення грошової компенсації заявником зазначеної категорії, яких взято на квартирний облік станом на 1 червня 2024 року;

– передбачити здійснення перерахунку розміру призначеної грошової компенсації один раз на рік з урахуванням опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами України, визначеної Мінінфраструктури станом на 1 січня поточного року, що має прямий вплив на забезпечення виплати в повному обсязі;

– врегулювати правові засади надання грошової компенсації одержувачам, яким вручено підозру у зв'язку із вчиненням ними злочину проти України, а саме встановлено відстрочення виплати грошової компенсації до отримання відповідного вироку;

– передбачити можливість проводити дії щодо отримання згоди на перерахування коштів грошової компенсації із спеціального рахунку як оплату за договором і придбання житла через уповноважену особу.

Вітаємо!

З ЮВІЛЕЄМ, ДРУЖЕ!

ПРАВЛІННЯ Тернопільської обласної Спілки ветеранів Афганістану та бойові побратими щиро вітають голову Сергія Євгеновича Лісового з 55-літнім ювілеєм.

Друже, за твоїми плечима дві війни – в Афганістані та жорстока війна з російськими окупантами за незалежність і державний суверенітет України. Ти з честю виконав свій військовий обов'язок.

Незважаючи на стан здоров'я і тяжку контузію, ти продовжуєш розвивати ветеранський рух, допомагати ветеранам, інвалідам війни та вносити особистий гідний вклад у загальну Перемогу як волонтер, всебічно допомагаючи Збройним Силам України.

Бажаємо тобі міцного здоров'я, родинного щастя і добра. Нехай Всевишній дає тобі, друже, терпіння, силу, витримку і насагу в наше непросте сьогодення перемогти всі труднощі.

Божої опіки, Перемоги та миру!

Многой літа!

За вірність військовій присязі, відвагу і мужність, проявлені у за-

хисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, багаторічну плідну діяльність у справі захисту соціальних прав ветеранів і сімей загиблих воїнів, патріотичне виховання молоді, керування важливою ланкою ветеранського руху країни – Тернопільською обласною організацією УСВА С. Є. Лісовий нагороджений Почесною грамотою Української Спілки ветеранів Афганістану.

У ЦЕНТРІ УВАГИ – ЗЛОБОДЕННІ ПИТАННЯ

За ініціативи Дніпропетровського обласного і міського об'єднань ветеранів Афганістану УСВА відбувся тематично-інформаційний семінар «Мобілізація, проходження військової служби, демобілізація, лікування і реабілітація на поточний момент, відповідно до останніх змін у законодавстві України».

ПРИСУТНІХ привітали голова Дніпропетровського обласного об'єднання ветеранів Афганістану УСВА Віктор Миколайович Волошин – модератор семінару і голова Дніпропетровського міського об'єднання ветеранів Афганістану УСВА Юрій Вікторович

Виноградов – спікер семінару. Подякували всім, хто, незважаючи на воєнну обстановку, зміг приїхати у місто Дніпро з найвіддаленіших куточків Дніпропетровської області.

(Закінчення на 2-й стор.)

СІМ КРОКІВ ПІДТРИМКИ

У Вінниці відбувся Всеукраїнський діалог громади – ветеранам 2024, який зібрав фахівців, котрі впроваджують ветеранські політики в Україні. Мінсоцполітики представило дорожню карту послуг військовим і ветеранам.

ЗАСТУПНИЦЯ міністра соціальної політики Уляна Токарева сказала, що при розробці послуг для ветеранів і ветеранок, військових та їхніх родин особливу увагу приділяли саме родинам, адже дуже часто на плечі рідних лягає тягар підтримки й допомоги члену родини, який у війську.

Коли Мінсоцполітики розробило систему підтримки захисників, захисниць та їхніх родин, було враховано різні етапи військової служби і того, які проблеми виникають, коли військовослужбовці повертаються до цивільного життя.

Міністерство сформувало дорожню карту, яка має сім елементів для підтримки захисників, захисниць та їхніх родин:

- соціальні фахівці у ТЦК і СП, бо саме ці підрозділи дотичні до захисників і захисниць на всіх етапах служби;
- соціальний супровід військовослужбовця та його сім'ї під час несення військової служби;
- супровід соціальним працівником, психологом поранених бійців у лікарнях, госпіталах під час лікування, реабілітації, протезування;
- забезпечення допоміжними засобами реабілітації;
- допомога в професійній інтеграції та реінтеграції, соціальний супровід на робочому місці;
- тижнева програма соціально-

психологічного відновлення ветеранів, ветеранок і членів їхніх родин;

– надання соціальних послуг військовим і ветеранам та їхнім сім'ям за місцем проживання.

Заступниця міністра сказала, що робота над картою потреб захисників, захисниць та їхніх родин проходила у тісній співпраці з Міноборони та Генеральним штабом ЗСУ. Після оцінки ситуації стало зрозуміло, що саме Територіальні центри комплектування та соціальної підтримки найбільш дотичні до військових та їхніх родин на всіх етапах. Тому і було запроваджено програму роботи соціальних працівників у ТЦК і СП.

«Соціальний фахівець у ТЦК і СП зможе визначити і відповісти на потреби військових та їхніх родин, використовуючи ресурси різних секторів. Вони мають mapу всіх сервісів, які підтримують захисника, захисницю, їхні родини. Створити зв'язки між секторами, щоб допомога була комплексна», – зазначила Уляна Токарева.

На її думку, соціальний працівник має бути в кожному секторі, особливо в такі важкі часи, як зараз: «Хороший соціальний працівник – це людина, яка знає, як розв'язати будь-яке питання. Завжди кажу, якщо якась сфера не допрацьовує, це питання повернеться до соціальної сфери».

СПРОЩЕНИЙ ОБМІН ДАНИМИ прискорює надання адмінпослуг

Мінвeterанів спростило обмін даними з Пенсійним фондом України для прискорення надання адмінпослуг ветеранам та їхнім родинам. Відтепер дані будуть ходити за людьми, а не навпаки.

ЗА ПІДТРИМКИ міжнародних партнерів фахівці Мінвeterанів модернізували програмне забезпечення для спрощення обміну інформацією між Єдиним державним реєстром ветеранів війни (ЄДРВВ) і Державним реєстром загальнообов'язкового державного соціального страхування, утримачем якого є Пенсійний фонд України.

Що це дає? Отримати послугу можна буде без подачі копій паперових документів: достатньо показати е-Посвідчення ветерана війни у Дії або його фізичний варіант. Тобто особа просто подає заяву в письмовій або електронній формі до Пенсійного фонду України, уповноважені особи якого надсилають запит до Мінвeterанів, щоб отримати відповідь в автоматичному режимі.

Це дозволить мінімізувати витрати часу на прийом документів у відповідних установах, які надають адміністративні послуги для ветеранів війни, членів їхніх сімей та родин загиблих захисників і захисниць, а також прискорить надання таких послуг.

«Обмін даними між інформаційними системами Мінвeterанів і державними органами, зокрема, Пенсійним фондом України, дозволяє мати доступ до актуальної та точної інформації про ветеранів війни. Це допоможе уникнути дублювання або розбіжностей у даних, що може призвести до помилок під час надання послуг. Автоматичний обмін даними скорочує час, необхідний для обробки запитів, а значить, ветерани й ветеранки можуть отримувати необхідні послуги швидше, без необхідності відвідування кількох установ. Крім того, буде забезпечено кращий захист особистості інформації ветеранів та їхніх родин», – розповів виконавч обов'язків міністра у справах ветеранів України Олександр Порхун.

Програма розвитку ООН (UNDP) в Україні неохотно підтримує уряд у створенні електронних інструментів для ветеранів, аби полегшити для них взаємодію із державою, сказав заступник постійного представника UNDP в Україні Христосфорос Політіс.

«Підтримка ветеранів – один із ключових пріоритетів для UNDP. Цифрові послуги, ініціативи з реабілітації та реінтеграції ветеранів –

ми прагнемо підтримати уряд у створенні екосистеми інструментів, які покликані обстоювати права ветеранів і допомагати їм отримувати необхідні послуги від держави, – сказав він. – Пишаємося бути частиною розробки ще одного рішення – із налагодження обміну даними між інформаційними системами, що прискорить надання важливих послуг ветеранам».

Обмін даними між захищеними інформаційними системами забезпечує вищий захист особистості інформації ветеранів і дозволяє створювати єдині профілі ветеранів з інформацією про їхні потреби й статус.

Це допомагає різним службам координувати свої дії та надавати персоналізоване обслуговування. Ветерани можуть отримувати послуги, не виходячи з дому, використовуючи онлайн-платформи. Це особливо важливо для людей з інвалідністю, для тих, хто проживає у віддалених районах. Зібрані дані можуть бути використані для аналітики та планування подальших дій, визначення потреб ветеранів, членів їхніх сімей та покращання якості послуг.

Важливо, що у разі відсутності особи в ЄДРВВ у наданні послуги не буде відмовлено, її буде надано за поточною процедурою.

Реалізація проєкту стала можливою за підтримки «Проєкту підтримки Дія», який впроваджується Програмою розвитку ООН (UNDP) в Україні за фінансуванням Швеції.

Впровадження сервісу обміну даними з Пенсійним фондом України передбачається в межах виконання постанови КМУ від 27 грудня 2023 року № 1395 «Про реалізацію експериментального проєкту з удосконалення порядку взяття на облік ветеранів війни і надання їм пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива і скрапленого газу».

Єдиний державний реєстр ветеранів війни є централізованим офіційним джерелом верифікації інформації про наявність статусу ветерана війни, особи, яка має особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалого учасника Революції Гідності, члена сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни, члена сім'ї загиблого (померлого) захисника чи захисниці України.

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

Місто Дніпро і загалом Дніпропетровська область є одними із лідерів за кількістю учасників бойових дій на території інших держав, в АТО/ООС, а також у сьогоднішній війні, починаючи з 24 лютого 2022 року.

У залі були присутні голови районних і міських організацій ветеранів Афганістану, активісти ветеранського руху, сім'ї загиблих і померлих учасників бойових дій, ветерани двох війн – Афганської і нинішньої з

Ханюкова Інна Ярославівна – старший науковий співробітник цього ж інституту, кандидат медичних наук порушила тему «Лікування, реабілітація та експертиза військовослужбовців і ветеранів війни в клініці інституту на поточний момент».

Томаш Наталія Валеріївна – медичний директор інституту, кандидат медичних наук доповнила виступи своїх колег.

Григорук Олексій Петрович – виконавч обов'язків начальника КНП «Дніпропетровський обласний госпіталь ветеранів війни» ДОР висвітлював тему «Спеціалізація, лікування і

оборонної роботи ОДА/ОВА, учасник бойових дій в Афганістані.

До семінару та під час його проведення організатори отримали велику кількість запитань від ветеранів війни в Афганістані. У багатьох сім'ях на війні їхні діти, внуки або хлопці та дівчата готуються до мобілізації. Багато ветеранів-«афганців» пішли захищати Україну ще 2014 року. Є ветерани, які з перших днів війни, починаючи з лютого 2022 року, продовжують виконувати свій громадянський і військовий обов'язок. Деякі вже мають по дві-три контузії і більше, зазнали різні поранення, повертаються зі складними захворюваннями.

Тож тема ця була і є дуже актуальною. Особливо багато питань виникло після ухвалення Закону України «Про мобілізацію» та постанови Кабінету Міністрів від 16 травня 2024 року №560 «Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації на особливий період».

Слова подяки за виконання міських комплексних програм у цей важкий час висловив Юрій Виноградов на адресу міського голови Бориса Філатова, депутата міської ради, який очолює заступника міського голови Едуард Підлубний.

Учасники семінару вшанували пам'ять полеглих в Афганістані воїнів і тих, хто сьогодні загинув на рідній землі. Організатори поклали квіти до пам'ятника загиблим в Афганістані воїнам на Січеславській набережній міста Дніпра.

Дякуємо спікеру за змістовні виступи та відповіді на запитання.

Організатори та учасники семінару вдячні начальнику обласного госпіталю ветеранів війни за гостинно надану можливість провести цей дуже важливий тематично-інформаційний семінар. Ми не втрачаємо надію, що ветерани війни вже найближчим часом знову зможуть лікуватися в цьому спеціалізованому професійному медичному закладі.

Бажаємо всім мирного неба!

Віктор ВОЛОШИН,
голова ДООВА УСВА,
Юрій ВІНОГРАДОВ,
голова ДМОВА УСВА.

У ЦЕНТРИ УВАГИ – ЗЛОБОДЕННІ ПИТАННЯ

міста Дніпра і Дніпропетровської області.

На зустріч були запрошені керівники і фахівці виконавчих органів і військових структур. Спікери докладно розглянули злободенні питання.

Задорожна Надія Володимирівна – заступник голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації – начальника обласної військової адміністрації запропонувала тему «Путівник ветерана – алгоритм дій після демобілізації і повернення додому».

Кузіна Олена Леонідівна – начальник служби зв'язків із громадськістю ДОТЦК і СП, майор виступила на тему «Мобілізація, етапи, цифровізація відповідно до змін до Закону України «Про мобілізацію» та постанови Кабінету України від 16 травня 2024 року №560 «Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період».

Кириченко Алла Григорівна – директор Державної установи «Український науково-дослідний інститут медико-соціальних проблем інвалідності» МОЗ України, доктор медичних наук, професор виступила із повідомленням «Спеціалізація, лікування і реабілітація військовослужбовців і ветеранів війни в клініці інституту на поточний момент».

реабілітація військовослужбовців і ветеранів війни в госпіталі на поточний момент».

Плаксий Володимир Петрович – головний спеціаліст сектору соціального захисту населення, постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи, та інших пільгових категорій громадян управління у справах ветеранів та внутрішньо переміщених осіб Департаменту соціальної політики Дніпропетровської міської ради, учасник бойових дій на території інших держав доповів про соціальний захист ветеранів війни у Дніпропетровській територіальній громаді та окремі питання здійснення догляду за цими особами.

Новак Анатолій Володимирович – голова ревізійної комісії Дніпропетровського міського об'єднання ветеранів Афганістану УСВА виступив на тему «Демобілізація – перехід від військового до цивільного, що маємо і що потрібно зробити».

Також були запрошені Котенко Олександр Леонідович – головний спеціаліст відділу у справах ветеранів управління у справах ветеранів та внутрішньо переміщених осіб Департаменту соціальної політики Дніпропетровської міської ради, особа з інвалідністю внаслідок війни та Савінов Микола Олександрович – співробітник управління по роботі з правоохоронними органами та

Зверніть увагу!

З ПАМ'ЯТІ НЕ ВИКРЕСЛИТИ

Протягом довгого часу владі не дають спокою пам'ятники, які встановили самі ветерани Афганської війни по всій території України.

ПІД ЧАС ВІЙНИ, користуючись надуманими підставами, окремі псевдопатріоти за підтримки чиновників різних рівнів вимагають, щоб такі пам'ятники були демонтовані та вилучені з публічного простору.

За роз'ясненням керівництва Українського інституту національної пам'яті меморіальні дошки та інші об'єкти, що глорифікують воїнів-інтернаціоналістів, виконання інтернаціонального обов'язку, підпадають під обмеження, встановлені Законом України «Про засудження та за-

борону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів». Тлумачення «воїн-інтернаціоналіст» і виконання «інтернаціонального обов'язку» відсутні в законодавчій базі України, воно є лише у вжитку в населення.

Як стало відомо Київській міській Спільноті ветеранів Афганістану, створена Київрадою робоча група з вивчення питань щодо усунення пам'ятних об'єктів, пов'язаних з історією та культурою росії та СРСР, з публічного простору міста Києва, під керівництвом заступника го-

лови КМДА Старостенко Г. В., своїм протокольним рішенням № 9 від 19.04.2024 р. запропонувала здійснити музеєфікацію встановленої у вигляді пам'ятника військової техніки. У Голосіївському районі столиці це елемент пам'ятника БМП-1, у Святошинському – БРДМ. Мотивується це тим, що частина пам'ятника є прикладом пропаганди радянського мілітаризму, а не вшанування пам'яті українців, полеглих у війні в Афганістані.

За ініціативи Київської міської Спільноти ветеранів Афганістану у червні проведено низку зустрічей з керівництвом столиці та в подальшому організовано розширену нараду з запрошенням представників робочої групи, зацікавлених департаментів КМДА, керівника Голосіївської РДА, депутатів Київради, членів правління міської спільноти щодо вирішення цього питання.

За результатами наради колегіально прийнято рішення залишити пам'ятники загиблим в Афганістані воїнам, внести деякі корективи в окремі елементи (замінити на українську мову написи, видалити слова «Воїни-інтернаціоналісти»), провести опитування населення столиці в інформаційному джерелі «Київ цифровий» про розміщення бойових машин в структурі пам'ятника та в подальшому при вирішенні аналогічних питань, що стосуються ветеранської спільноти, в обов'язковому порядку запрошувати ветеранів війни в Афганістані та представників громад, на яких розташовані ці пам'ятники.

Прес-служба КМСВА.

Воїни-«афганці» — українській армії

НА ЗАМОВЛЕННЯ ЗАХИСНИКІВ

Волонтерський центр «Патріот» Тернопільської обласної Спільки ветеранів Афганістану відправив допомогу українським воїнам на передову. Цього разу допомога полетіла на Донбас, в підрозділ 35-го окремого стрілецького батальйону, де воюють ветерани-«афганці» з Тернопільщини.

КРОВОСПИННІ турнікети й медикаменти, засоби від комарів, пральний порошок, вологі серветки та інші засоби особистої гігієни, продукти харчування — все, що замовляли наші військові, доправлено на передову.

Щира подяка за надану допомогу народному депутату України Миколі Люшняку та волонтерському штабу «Українська команда», пастору церкви Ісуса Христа міста Тернополя Ігорю Білорусу, підприємцю Тарасу Пелешку, ветерану-«афганцю» Ігорю Тарасу та всім, хто не стовмився допомагати українському війську і наближати нашу перемогу.

Спільними зусиллями разом до Перемоги!

Василь КОГУТ,
перший заступник голови Тернопільської обласної організації УСВА.

ДЛЯ ПІДТРИМКИ ВОЇНІВ

У СЕЛИЩІ Ратне Волинської області відбувся кавер-виступ на підтримку Збройних Сил України ветерана Афганістану, жителя селища Заболоття Анатолія Васильовича Головія. Такі благодійні заходи проведено також у найближчих селищах району.

Сергій ФІЛІПЧУК,
голова Ратнівської організації ветеранів Афганістану.

Людина і час

МРІЇ ЗБУВАЮТЬСЯ

Не одне покоління юнаків пройшло через Шепетівську Спільку ветеранів війни в Афганістані. І сьогодні вони з вдячністю пригадують свою юність. Один з цих вихованців — Андрій Веремійчук.

ПРИЄМНО говорити нині про вихованців Шепетівської СВА, адже серед них є посадовці, бізнесмени, а також ті, хто сьогодні захищає Україну, її незалежність, жагу до кращого життя. Андрій Веремійчук народився і виріс в селі Городище Шепетівського району, закінчив місцеву школу. Ніколи, як кажуть, не пас задніх. Його можна було побачити будь-де. Вчителі завжди говорили, що росте лідер, і не помилились. Усі свої юні роки мріяв бути військовим, але за станом здоров'я в армію не призивали. Закінчуючи Луганський коледж цивільної авіації, завдяки Спільці ветеранів Афганістану практику проходив в одній із військових частин. Саме практика дала Андрію можливість пізнати життя та службу в армії зсередини.

Після навчання пішов працювати в приватну фірму, в якій були «афганці», і став активно допомагати у вихованні молодого покоління. Часто йому доводилося слухати розповіді ветеранів про службу «за річкою». Мрії не покидали юнака, хотів іти служити до війська. Прочитавши оголошення про набір на контрактну службу в ЗСУ, звернувся до військокомату, а там дали «путівку в життя».

Здавалося, що все, мрія збулась, але події розвернулися не так, як би хотілось. Коли війська ерефії анексували Крим, захопили території Донецької та Луганської областей, Андрію, як військовому, з перших днів довелося захищати Батьківщину. Не раз згадував тоді розповіді і практичні поради

«афганців», як вижити й перемогти ворога під час війни. Не думав, що ці поради доведеться втілювати в життя в скрутних обставинах і навіть в оточенні. По закінченні кількох контрактів демобілізувався, згодом одружився. Проте недовго насолоджувався цивільним життям.

«Без армії життя не те», — казав сам собі Андрій не один раз. Отож вирішив повернутися та, уклавши новий контракт, продовжив службу в ЗСУ. Думав, що в новій частині буде спокійніше. Проте не так сталося, як гадалося. Росіяни вдерлися в Україну з півдня та півночі.

«Я — воїн, як без мене?» — вже вкотре подумав Андрій. Нині воїн захищає східні рубежі нашої країни.

Шепетівська СВА всі попередні роки підтримувала і нині підтримує свого вихованця в його виборі служити Батьків-

щині. Допомагали чим могли.

Нещодавно, дізнавшись про потреби захисника-вихованця, придбали для його підрозділу акумуляторні батареї до автівок, які оперативним чином відправили в частину.

Якось я запитав у Андрія: «Що тобі дала армія?» Не задумуючись, він відповів: передусім зрозумів, що таке життя, його сенс та цінність. Побачив хто є хто. І, звичайно, набув гарного життєвого досвіду.

Слід сказати, що була у воїна ще одна потаємна мрія — син. Нещодавно і вона збулась — дружина народила Андрієві сина.

Отож мрії збуваються! Мрійте і вірте!

Слава Україні! Слава ЗСУ! Разом — до Перемоги!

Володимир ПІПІЧ,
член Шепетівської СВА,
учасник бойових дій
в Афганістані.

Пам'ять

НАШ БАТЬКО

Василь Іванович Шевчук прожив свої 90 років як громадський діяч, письменник, активний учасник ветеранського руху.

22 ЧЕРВНЯ минуло чотири роки з урочистого відкриття пам'ятної дошки на фасаді будинку, де довгі роки жив учасник Другої світової війни, перший голова Чернігівської міської організації УСВА. Ім'я Василя Івановича Шевчука для багатьох стало символом незламності духу, порядності, зразком патріотизму й мужності, відданості своїй меті, а ще душевної доброти. Все його життя — це боротьба. Він пройшов через багато випробувань: страшний голод 1933-го, горнило війни, тяжкі повоєнні роки, втрата єдиного сина Володимира, який загинув в Афганістані. Тоді Василь Іванович знайшов у собі сили і об'єднав навколо себе двадцятирічних солдат, які повернулися з Афганістану, створив у Чернігові один із перших «афганських» клубів. Він став не просто стар-

шим товаришем, наставником, а й справжнім батьком. До останнього дня свого життя жив і працював для нас, «афганців». За бойові заслуги нагороджений орденами Слави III ступеня, Вітчизняної війни II ступеня, «За мужність», медалями.

Станіслав ВІХРОВ.

Офіційно

НОВИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ПОРТАЛ

«Соціальний веб-портал електронних послуг Мінсоцполітики» є складовою Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС). Рішення про його створення ухвалено під час засідання уряду.

«ВПРОВАДЖЕННЯ Соціального порталу Мінсоцполітики — важливий крок до ефективної цифровізації соціальних послуг. Величезні черги і стоси паперів відійдуть у минуле, а дистанційне звернення незабаром стане повсякденністю. Однак переваги відчують не лише громадяни, а й самі фахівці. Наприклад, завдяки автоматизації процесів зекономлений час вони зможуть присвятити людині або сім'ї, яка потребує соціальної підтримки», — сказав Костянтин Кошеленко, заступник міністра соціальної політики з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації.

На порталі можна знайти всю необхідну інформацію про соціальні послуги, подати онлайн заяву або звернення, щоб їх отри-

мати, або ж залишити повідомлення про людину чи сім'ю, яка потребує соціальної підтримки. Крім того, не треба буде тривалий час очікувати на рішення уповноважених органів, адже такі запити розглядатимуть на місцях оперативніше — ЄІССС автоматично підтягуватиме необхідну інформацію. Важливо й те, що громадяни матимуть можливість відстежувати статус своїх звернень в особистому кабінеті.

Тож у перспективі, щоб отримати соціальні послуги, достатньо перейти на Соціальний портал Мінсоцполітики, авторизуватися в особистому кабінеті, обрати одну або кілька соціальних послуг і заповнити відповідну заяву.

Наразі тривають приймальні випробування, а про офіційний запуск повідомлять окремо.

ЯКІСНА І ДОСТУПНА СТОМАТОЛОГІЯ

Українські ветерани і ветеранки та військовослужбовці отримали право на відшкодування вартості послуг із планової стоматологічної допомоги. На ці потреби Мінветеранів спрямує 1 млрд гривень.

ВІДПОВІДНІ зміни до постанови КМУ від 27 лютого 2024 р. № 212 «Деякі питання реалізації пілотного проекту щодо зубопротезування окремих категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» внесено під час засідання уряду. Документ розроблено фахівцями Міністерства у справах ветеранів України спільно з Міністерством охорони здоров'я України.

Ідеться про надання таких стоматологічних послуг: видалення зубів, відновлення, plombування. Держава відшкодує їхню вартість.

Отримати їх можуть: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, військовослуж-

бовці, які поки не отримали статус учасника бойових дій, але продовжують виконувати бойові завдання.

Як це працюватиме?

Національна служба здоров'я України (НСЗУ) розробить форму договору для медичних закладів, які хочуть взяти участь у реалізації проекту. За безкоштовною послугою ветеран або учасник бойових дій зможе звернутися саме у той заклад, що має таке контрактнування. У свою чергу, законтрактовані заклади отримуватимуть компенсацію за такі надані послуги.

Отримати послуги можна один раз на рік, а загальна їхня вартість не повинна перевищувати 24 952,54 гривень.

СТАН ПРОТЕЗУВАННЯ В УКРАЇНІ

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА війна принесла народу України великі страждання. Її наслідки віддзеркалюються на сучасному і наступних поколіннях наших громадян. За даними МОЗ і Мінсоцполітики, за 2021 рік в електронній системі охорони здоров'я було зареєстровано 27 тисяч осіб, як військових, так і цивільних, які втратили одну або більше кінцівок, у 2022 році – понад 32 тисячі осіб, за перше півріччя 2023 року – 15360. При цьому кількість ампутацій є значно більшою.

Майже 59 тисяч цивільних і військових, які постраждали від війни, за першу половину 2023 року звернулися до Міністерства соціальної політики за допомогними засобами реабілітації.

Однією з особливостей наслідків війни рф проти України, зокрема, стає велика кількість ампутацій рук, яка складає понад третину загальної кількості ампутацій. Система не була розрахована на таку кількість ампутацій рук, тому фахівців, які можуть кваліфіковано надавати допомогу та здійснювати реабілітацію таких пацієнтів, у нас не було.

Проблемою реабілітації після ампутації стає також те, що пацієнти з ампутацією зазвичай мають інші поранення, які загрожують їхньому життю, зокрема поранення голови або черевної порожнини. Неможливо сконцентрувати таких пацієнтів у медзакладах, що спеціалізуються на реабілітації після ампутації. Вузьким місцем залишається кількість фахівців з реабілітації після ампутації.

Одночасно з ростом запиту на протезування і реабілітацію триває реформування протезної промисловості, яка у подальшому працюватиме на базі приватних підприємств – протезних майстерень.

Дослідження, проведені на Protez Hub, protezhub.com, свідчать про те, що 2024 року в Україні працюють понад 80 виробників протезів, продовжують формуватися нові підприємства, передбачаючи постійне зростання попиту.

Найбільша концентрація протезних закладів наразі у Львівській та Київській областях.

Українці з ампутуваними кінцівками самі вибирають, де протезувати кінцівки.

Державне фінансування, яке передбачає на складне протезування до 2 мільйонів гривень одній особі на один протез, є достатнім у переважній більшості випадків. Але потрібні деякі зміни в законодавстві, щоб гарантувати належне відшкодування витрат на протезування для деяких рівнів ампутації з урахуванням потреб людини і рівня мобільності/функціональних можливостей.

Відсутність післяопераційної допротезної реабілітації залишається проблемою в допомозі особам з ампутаціями та подальшому протезуванні.

Міжнародна логістика й затримки з боку іноземних виробників комплектуючих продовжують впливати на деякі випадки (особливо, коли йдеться про протезування верхніх кінцівок).

Протезна реабілітація є важливою складовою відновлення людини, але помітна кількість пацієнтів не була навчена користуватися своїми протезами.

Вітчизняні спеціалісти вже мають певний тип сертифікації з встановлення міоелектричних протезів і були сертифіковані на встановлення електричних колінних вузлів. Але тільки одиниці можуть успішно протезувати пацієнта з дезартикуляційною ампутацією стегна (яка вважається складним видом ампутації).

За свідченням керівного складу протезних підприємств, важко знайти нових кваліфікованих працівників, як протезистів-ортезистів, так і техніків-протезистів-ортезистів. Зрозуміло, що для майбутніх поколінь протезистів-ортезистів необхідна формальна окрема програма університетської освіти.

Особи з інвалідністю внаслідок війни в Афганістані – американські солдати та український генерал під час зустрічі у США.

Наявні фахівці зацікавлені:
– у навчанні та сертифікації з протезів рук із зовнішнім джерелом живлення,
– у додатковій практиці щодо дезартикуляції стегна та плеча,
– у вивченні нових ефективних технологій виготовлення куксоприймальних гільз,
– у випробовуванні різних технологій виготовлення гільз за допомогою 3D сканера.

Існує потреба в кращій координації між протезистами і фізичними терапевтами/ерготерапевтами шляхом мультидисциплінарних професійних обмінів.

Фінансування за державною програмою іноді (27,2%) не вистачає для окремих видів ампутацій.

Приблизне співвідношення ампутації верхньої кінцівки до нижньої становить 35% до 65%. Це означає, що більше протезистів повинні навчитися виготовляти протези верхніх кінцівок, щоб задовольнити попит.

Наразі один протезист виготовляє в середньому 95 протезів на рік (це включає протези верхніх і нижніх кінцівок).

На жаль, Україна стала полігоном для низькоякісних (експериментальних) протезних виробів і рішень. Пацієнтів потрібно навчати, як не стати жертвами.

Загалом вітчизняна галузь протезування продовжує розвиватися. Серед надавачів протезних послуг існує здоровий рівень конкуренції. Кількість людей з ампутуваними кінцівками перевищує норму. Тому важливо підтримувати українських надавачів послуг та їхніх пацієнтів на місцях.

Існує потреба у безперервних можливостях професійного розвитку, а також у встановленні повного циклу освіти для майбутніх фахівців.

Одночасно з ростом запиту на протезування і реабілітацію триває реформування медичної сфери, активно руйнується державна протезна промисловість, на продаж виставлені останні міжобласні протезні цехи при недостатній кількості приватних протезних майстерень, а також асортименті та обсязі їх виробництва.

Державний комітет України у справах ветеранів (1992 – 2005 рр.) спільно з Українською Спілкою ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів), враховуючи значне технологічне відставання вітчизняної протезної промисловості, організували підготовку власних фахівців у перових фірмах Німеччини, створення перших протезних майстерень, які успішно працюють і досі на комплектуючих елементах і технології відомої фірми «Отто Бок», розробили схеми і нормативні акти забезпечення спільного державно-благодійного фінансування якісних унікальних протезів.

Крім того, наявність в системі впливу Держкомітету та УСВА спеціалізованого лікувального закладу госпіталю для воїнів-інтер-

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

У забезпеченні єдиного комплексу протезування і реабілітації Україна з успіхом конкурувала на міждержавній арені в межах СНД. Практично, в Україні всі особи з

націоналістів «Лісова поляна» у Києві і лікувально-оздоровчого закладу «Санаторій ім. М. Семашка» у Симеїзі дозволяло забезпечувати комплексну реабілітацію ветеранів війни.

ційними пораненнями спрямували до військового шпиталю Берліна, де їм встановлюють сучасні інноваційні протези. Разом із ними поїхали 6 київських техніків-протезистів, які навчатимуться у Німеччині цій справі. А після повернення працюватимуть у новому Центрі протезування військових, який створюється.

Про сприяння Німеччини у створенні такого Центру мер Києва домовився з мером Берліна Каєм Вегнером під час свого візиту у вересні 2023 року. Вже триває процес постачання обладнання, закупленого німецькою стороною. Місто розпочало облаштовувати приміщення майбутнього Центру.

Історично релігійні організації брали на себе догляд і працевлаштування осіб з інвалідністю внаслідок війни. Прикладом цього є історичний «Будинок інвалідів» у Парижі.

Враховуючи накопичений власний і колективний досвід, а також досвід країн Європи, для надання допомоги постраждалим війнам Громадська спілка «Всеукраїнська федерація учасників бойових дій, ветеранів війни та військової служби» виходить з пропозицією зробити «крок назустріч» про створення Всеукраїнської державно-громадської системи професійних закладів освіти, протезування і реабілітації ветеранів війни з використанням сучасних технологій, сил, засобів і можливостей громадських, релігійних і ветеранських об'єднань.

В якості пілотного проекту пропонується створення об'єднаного навчального, лікувального, протезного, реабілітаційного закладу під умовною назвою «Київський навчально-виробничий центр реабілітації та протезування ветеранів війни».

Для реалізації проекту здійснюються практичні кроки. На жаль, на цьому шляху виявилось багато бюрократичних перепон, які належить подолати.

ПРО НОВУ СИСТЕМУ ПІДГОТОВКИ ПРОТЕЗИСТІВ-ОРТЕЗИСТІВ

ГАЛУЗЬ протезування-ортезування в Україні є досить розвинутою. Її розвиток почався ще на початку війни, 2014 року і набрала нових, стрімких обертів через повномасштабне вторгнення, коли фахівці з протезування змушені були навчитися знаходити відносно швидкі та креативні рішення для задоволення потреб незвичної великої кількості пацієнтів з ампутаціями верхніх і нижніх кінцівок.

Водночас поширенням явищем стали і створення протезних центрів «на кожному кроці» і підготовка фахівців з протезування за два тижні. Це стає нагальною проблемою, адже у розвинених країнах фахівець, який безпосередньо працює з пацієнтом, призначає та визначає параметри допоміжного засобу реабілітації, повинен мати вищу фахову освіту та ще й складати додаткові незалежні іспити для отримання ліцензії на практику за спеціальністю. Лише ті центри, де є такі фахівці, можуть здійснювати відповідну діяльність. Це дозволяє переконались у тому, що з пацієнтами працюють професіонали та інтереси пацієнтів захищені.

У 2023 році за сприяння Міністерства соціальної політики України та Міністерства охорони здоров'я України у співпраці з БО БФ «Пацієнти України» за підтримки Швейцарії командою БО БФ «Protez Hub» було створено робочу групу з розробки професійного стандарту «Протезист-ортезист», до якої увійшли вітчизняні та міжнародні експерти і представники різних структур та організацій. Професійний стандарт розроблявся на основі міжнародних стандартів для визначення відповідних знань, умінь та компетентностей професіоналів відповідного рівня. Представники Американської сертифікаційної ради протезування, ортезування та педортики і Міжнародної спілки протезування та ортезування ділилися досвідом розвитку професії в інших країнах і брали активну участь у розробці фінальної версії професійного стандарту «Протезист-ортезист» в Україні.

Діяльність протезиста-ортезиста відповідно до нового, вже затвердженого, стандарту передбачає «використання практики, заснованої на доказах, для надання клінічної оцінки, призначення, розробки технічного дизайну та виготовлення протезів та/або ортезів. Визначення цілей і плану реабілітації, які включають послуги з протезування/ ортезування та визначення клінічних результатів. Ця професія спрямована на те, щоб одержувачі послуг мали рівні можливості для повноцінної участі в житті суспільства».

І, звичайно ж, одразу постає питання: де ж брати

таких фахівців? Фахівця такого рівня за два тижні чи навіть за два місяці не навчити.

Відповідно, майже одразу після затвердження професійного стандарту й внесення професії «Протезист-ортезист» до переліку регульованих професій у галузі охорони здоров'я, команда БО БФ «Protez Hub», із залученням іноземних експертів, почала роботу в двох напрямках: підтвердження кваліфікаційного рівня досвідчених фахівців і розробка освітнього стандарту магістра з протезування-ортезування та підтримка закладів вищої освіти в реалізації відповідних програм.

У співпраці з Харківським національним медичним університетом, за підтримки БО БФ «Пацієнти України», уряду Швейцарії та Американської сертифікаційної ради протезування, ортезування та педортики, було розпочато процес підтвердження кваліфікації досвідчених фахівців відповідно до нового професійного стандарту. Фахівці, які мають визначену стандартом кількість років досвіду протезування та ортезування пацієнтів і відповідний рівень освіти, можуть заповнити форму й підтвердити свою кваліфікацію.

Для тих, хто тільки планує стати протезистом-ортезистом або лише почав свій професійний шлях, відповідно до професійного стандарту «Протезист-ортезист», необхідно буде здобути освіту за програмою магістра з протезування-ортезування в рамках галузі охорони здоров'я (спеціалізація 224.2).

Для того, щоб освіта майбутніх протезистів-ортезистів рівня магістра відповідала міжнародним стандартам, за підтримки БО БФ «Nova Ukraine» й за сприяння Міністерства освіти та науки України розроблено проект Стандарту вищої освіти. Триває громадське обговорення стандарту. Участь в його розробці беруть провідні іноземні експерти, представники університетів США та Швеції, які саме забезпечують таку освіту в своїх країнах.

Ми пишаємося тим, скільки вже було зроблено у напрямі розвитку професії та освіти протезистів-ортезистів і вдячні профільним міністерствам за всебічну підтримку цих процесів.

Звісно, без підтримки спонсорів і партнерів, а також без досвіду міжнародних експертів усе це було б неможливим.

Українці, які втратили кінцівки, заслуговують на якісні послуги професіоналів високого рівня в кожній області, ближче до місця проживання людини. Саме це і є кінцевою метою того, що робимо зараз.

<https://protezhub.com/>
<https://censor.net/ua/b3487541>

Протезування – це відновлення частин тіла, які були втрачені або пошкоджені внаслідок травми, захворювання або вроджених патологій. Здійснюється таке відновлення за допомогою протезів – механічних пристроїв, апаратів, які замінюють втрачені.

ПРОТЕЗУВАННЯ дає змогу людям вести повноцінне життя, працювати, навчатись і навіть займатися спортом. В умовах війни в Україні ця тема є вкрай важливою і для військовослужбовців, і для цивільного населення. За даними МОЗ України, від лютого 2022, станом на листопад 2023 року, понад 50 тисяч людей втратили внаслідок війни одну чи кілька кінцівок.

ВИДИ ПРОТЕЗІВ
В Україні доступні протези для різних частин тіла: для кінцівок, грудей, зубні протези, імпланти для відновлення слуху або зору тощо. Сучасні технології протезування дають змогу створювати максимально функціональні та комфортні протези.

Механічний протез (тяговий) – функції відсутньої кінцівки відтворює у механічний спосіб, використовуються шарніри і пружини. Водночас зусилля, що керує, наприклад, суглобами і пальцями кисті, передається через систему тяг з уцілілих м'язів. Це найбільш доступні й поширені протези. Не вимагають багато часу на адаптацію й звикання.

Біонічний протез – керований сигналами, які надходять до нього безпосередньо від головного мозку. Ці протези здатні відтворювати навіть дрібну моторику – дають змогу користуватися столовими приладами, комп'ютерною мишкою тощо. Набагато дорожчі, ніж механічні.

Гібридний протез – поєднує особливості біонічних і механічних протезів: для рухів з великою амплітудою використовується тяговий принцип, а для точніших рухів – принципи роботи біонічних протезів.

Спеціальний протез (для людей, які займаються певною професійною діяльністю) – зазвичай працює на тяговому принципі; зовні має вигляд приймальної гільзи зі змінною насадкою (наприклад, кисть із потрібним захватом). Змінна частина протеза дає можливість вести вузькоспеціалізовану діяльність – тримати ті чи інші робочі інструменти, захоплювати спортивні снаряди.

Протезні технології постійно вдосконалюються. Українські клініки поступово здобувають доступ до сучасних технологій: 3D-друкування протезів, нейропротезу-

вання, використання передових матеріалів (силікон, титан та ін.).

ВИБІР ПРОТЕЗИСТА І КЛІНІКИ
За даними «Protez Hub», на серпень 2023 року в різних куточках України працювало понад 80 виробників протезів. Деякі з них – протезні клініки однієї мережі, інші – незалежні центри, наприклад: Superhumans, ОРТЕЗ-ПРО, Київське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство (ККЕПОП) та ін.

ПРОГРАМИ, МОЖЛИВОСТІ, АЛГОРИТМ БЕЗКОШТОВНОГО ОТРИМАННЯ ЗАСОБУ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Найбільше протезних закладів зосереджено у Львівській та Київській областях. Це пов'язано, по-перше, з релокацією закладів під час війни, по-друге, з тим, що багато пацієнтів опинилося в цих областях внаслідок евакуації.

Перелік підприємств, які виробляють допоміжні (технічні) засоби реабілітації у межах державної програми протезування (безоплатне протезування) викладений на сайті Міністерства соціальної політики.

Обираючи протезиста, скористайтеся такими порадами:
– обирайте протезне підприємство найближче до постійного місця проживання – це спростить подальше обслуговування протезного виробу;

– протезист повинен мати досвід протезування не менше трьох-п'яти років і не менше 20 пацієнтів протягом останніх двох років;

– протезист повинен використовувати різноманітні технології та розбиратися в комплектуванні різних виробників;
– порадьтесь з людьми, які раніше зазнали травму, подібну до вашої, і вже мають досвід протезування.

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА ПРОТЕЗУВАННЯ

В Україні діє Порядок забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі за-

соби (набув чинності у 2012 році, мав низку оновлень).

Документ передбачає види протезів, строки експлуатації, кількість одиниць, які може отримати громадянин безкоштовно.

Згідно з ним, всі громадяни мають право на безоплатне протезування, а саме:

- військовослужбовці та службовці правоохоронних органів, ветерани;
 - постраждали від війни цивільні громадяни;
 - люди з інвалідністю, які отримали інвалідність не через бойові дії;
 - діти з інвалідністю, діти з порушеннями опорно-рухового апарату.
- Право на безоплатне протезу-

вання, яке обрала, з відповідною заявою.

Первинне і складне протезування та ортезування осіб із порушеннями опорно-рухового апарату проводиться в стаціонарних (реабілітаційних) відділеннях первинного і складного протезування та ортезування підприємств, клініці УкрНДіпро-тезування, закладах охорони здоров'я.

ДОКУМЕНТИ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ПРОТЕЗА ЗА ДЕРЖАВНОЮ ПРОГРАМОЮ

Для отримання протеза за державною програмою необхідно подати такі документи:
– заяву;

- копію паспорта громадянина України;
- копію довідки про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків;
- копію документа, що підтверджує інвалідність;
- висновок про необхідність протезування.

Мінсоцполітики пояснює, що рішення про забезпечення людини засобами реабілітації має право ухвалити:

- медико-соціальна експертна комісія (МСЕК);
 - лікарсько-консультативна комісія (ЛКК);
 - військово-лікарська комісія (ВЛК);
 - мультидисциплінарна реабілітаційна команда на базі закладу охорони здоров'я, де перебуває людина.
- Пакет документів можна по-

дати особисто або через законного представника в будь-яке відділення ЦНАП, Фонду соціального захисту інвалідів за місцем проживання або ж подати ці документи через особистий кабінет Міністерства соціальної політики.

ТРИВАЛІСТЬ ВИГОТОВЛЕННЯ

Процес виготовлення протеза, залежно від складності ампутації, становить, у середньому, 45 днів.

За даними «Protez Hub», міжнародна логістика та постачання комплектування з боку іноземних виробників від початку війни покращилася. 90% опитаних людей з ампутованими кінцівками розповіли, що їм довелося чекати на свої протези менше двох місяців.

ВАРТІСТЬ ПРОТЕЗУВАННЯ

Витрати на протезування можуть значно варіюватися залежно від типу протеза та складності процедури.

Щоб кожна людина з потребою у протезі могла його отримати, держава запровадила механізм відшкодування коштів за виготовлення таких виробів протезним підприємствам і встановила граничні ціни – це той максимум, який може коштувати виготовлення протеза, що покривається державою.

У грудні 2023 року Мінсоцполітики повідомляло, що граничними цінами для забезпечення дітей з інвалідністю та порушеннями опорно-рухового апарату є ціни, затверджені Мінсоцполітики для дорослих, а саме:

- **протези нижніх кінцівок:** мінімальна вартість – 14 тис. грн, максимальна – близько 856 тис. грн;
- **протези верхніх кінцівок:** мінімальна вартість – 17 тис. грн, максимальна вартість – близько 503 тис. грн.

РЕАБІЛІТАЦІЯ ПІСЛЯ ПРОТЕЗУВАННЯ

Після отримання протеза пацієнту зазвичай необхідний реабілітаційний період, під час якого він звикає до пристрою та відновлення функцій, повертається до активного життя.

Реабілітацію після протезування можна пройти у спеціалізованих реабілітаційних центрах або самостійно.

<https://protezhub.com/>

Матеріали до друку підготував Валерій АБЛАЗОВ.

На сайті Міністерства соціальної політики України з'явилася інформація із переліком протезних підприємств та інших виробників допоміжних засобів реабілітації.

УКРАЇНСЬКІ підприємства виготовляють нині 2 тисячі протезів нижніх кінцівок і 200 протезів верхніх кінцівок за один місяць, про це повідомила міністр соціальної політики Оксана Жолнович. За її словами, протези в Україні виробляють майже 80 підприємств, тоді як на початок повномасштабного вторгнення їх було близько 40. Також очільниця відомства зазначила, що збільшилася не тільки кількість підприємств, а й обсяги виробництва тих, що діяли раніше. «Вони зараз працюють на максимум. Думаю, будуть ще розгортатися. Але я не сказала б, що є великі черги», – додала міністр. О. Жолнович також зазначила, що за два роки в Україні протезовано понад 20 тисяч осіб – і цивільних, і військових.

КІЛЬКІСНІ ПОКАЗНИКИ приватних протезних майстерень по областях України (за даними Мінсоцполітики станом на 10.04.2024)								
Область	Кількість підприємств	Завантаженість, %	Кількість протезів верхніх кінцівок	Кількість протезів нижніх кінцівок	Середньо-місячна спроможність виготовлення протезів верхніх кінцівок	Середньо-місячна спроможність виготовлення протезів нижніх кінцівок	Кількість фактично виготовлених протезів верхніх кінцівок	Кількість фактично виготовлених протезів нижніх кінцівок
Вінницька	3	52,67	7	14	16	175	5	119
Волинська	2	60,50	0	4	0	42	0	27
Дніпропетровська	4	83,75	3	19	18	192	5	121
Житомирська	1	67,00	1	4	5	40	2	28
Закарпатська	2	66,50	0	3	0	33	0	23
Запорізька	4	100,00	0	1	0	4	0	4
Івано-Франківська	2	80,00	2	2	3	50	3	36
Київ	13	58,62	11	45	51	393	25	204
Кіровоградська	1	100,00	0	1	0	4	0	4
Львівська	5	73,60	4	24	13	172	5	130
Миколаївська	2	72,50	2	6	8	50	4	38
Одеська	4	57,67	3	11	10	128	5	82
Полтавська	4	74,00	3	23	36	295	16	220
Тернопільська	4	80,75	4	21	5	223	1	231
Харківська	5	57,00	5	14	4	136	4	86
Хмельницька	3	67,00	4	7	8	66	3	51
Черкаська	1	100,00	1	1	1	4	1	4
Чернівецька	1	68,00	0	2	0	22	0	15
	62	68,33	49	202	178	2032	79	1423

ТЕРМІН «АС» з'явився в період 1-ї світової війни у 1916 р. у Франції практично одночасно з народженням винищувальної авіації, призначеної для поразки повітряних цілей: бомбардувальників і розвідників. «As» французькою – бубновий туз у гральних картах. Ним відзначалися літаки найкращих льотчиків-винищувачів. Дуже швидко це слово стосовно льотчиків-винищувачів підхопили союзники – Англія, Італія, США, а після війни цей термін став загальноприйнятим.

Якість та кваліфікація льотчика-винищувача оцінювалися за кількістю повітряних перемог. При цьому визнання повітряних перемог було багатоступеневим: перемога заявлена (за доповіддю льотчика), зарахована або підтверджена (за свідченнями інших пілотів, наземних служб і технічних засобів, за рішенням безпосередніх командирів полку), затверджена (за рішенням вищого командування дивізії).

У середньому співвідношення записаних на рахунки льотчиків і реально знищених літаків противника всім ВПС сторін, що воювали, коливалося не більше 1:3 – 1:5.

У всьому світі загальноприйнятим «асом» вважається пілот, який здобув 5 повітряних перемог. У ВПС і ППО Червоної Армії з другої половини війни у звітності з особового складу льотчиків-винищувачів з кількістю 10 особисто збитих літаків проходили окремою категорією.

В обліку підтверджених перемог існувало дві категорії збитих літаків противника: «особисто» та «у групі». На початку активних дій винищувальної авіації, у тому числі в Іспанії, на Халхін-Голі, в Фінляндії та в перший період Великої Вітчизняної війни віддавався пріоритет обліку колективних дій «у групі». Але до літа 1943-го перевага стала віддаватися обліку «особисто» збитих літаків противника. Це було пов'язано навіть з появою чіткої прив'язаної до кількості особисто збитих літаків льотчика-винищувача системи нагороджень і грошових заохочень.

У початковий період Другої світової війни системи заохочень просто не існувало. Наказом наркома оборони від 17.06.1942 р. було запроваджено систему заохочень для винищувальної авіації, яка орієнтована на знищення ударної авіації противника. У наказі було зазначено, що льотчик-винищувач, який збив 5 бомбардувальників або 10 літаків інших типів противника, представляється до звання Героя Радянського Союзу. Крім того, за кожен збитий бомбардувальник виплачувалося 2000 руб., а за збитий літак противника іншого типу – 1000 руб. Надалі зі зміною становища на фронтах, накопиченням досвіду дій та освоєнням нової техніки ці цифри змінювалися.

30.09.1943 командувач ВПС ЧА підписав наказ з оголошенням «Положення про нагороди та премії для особового складу ВПС ЧА, АДД, винищувальної авіації ППО, ВПС ВМФ за бойову діяльність та збереження матеріальної частини», що діяло до кінця війни:

«Льотчики винищувальної авіації представляються до урядових нагород:

а) за особисто знищені літаки противника у повітряних боях і на аеродромах: до першої нагороди – за 3 особисто збиті бомбардувальники (розвідники) або 4 особисто збиті літаки інших типів, або 6 літаків, знищених на землі;

до наступних нагород – за кожні наступні 4 особисто збиті літаки-бомбардувальники (розвідники), або 5 особисто збитих літаків інших типів, або 6 літаків, знищених на землі;

до найвищої нагороди – звання Героя Радянського Союзу – за 10 особисто збитих літаків-бомбардувальників (розвідників) або за 15 особисто збитих літаків інших типів;

до найвищої нагороди – звання двічі Героя Радянського Союзу – за 30 особисто збитих літаків усіх типів;

до найвищої нагороди – звання тричі Героя Радянського Союзу – за 50 особисто збитих літаків усіх типів.

За бойові вильоти на супровід штурмовиків, бомбардувальників, мінно-торпед-

ної авіації, розвідників і корегувальників, а також за бойові вильоти на прикриття бойових порядків наземних військ на полі бою, морських баз, комунікацій та інших об'єктів:

до першої нагороди – за 30 успішних бойових вильотів;

до наступних нагород – за кожні наступні 30 бойових вильотів.

За бойові вильоти на штурмові дії та розвідку військ противника:

до першої нагороди – за 20 успішних бойових вильотів;

до наступних нагород – за кожні наступні 30 успішних бойових вильотів.

Льотному складу екіпажів усіх видів авіації... за успішні бойові дії незалежно від подання до урядових нагород виплачуються грошові премії:

за 30 успішних бойових вильотів – 2000 руб.;

за 50 успішних бойових вильотів – 3000 руб.;

за 80 успішних бойових вильотів – 4000 руб.;

за 120 успішних бойових вильотів – 5000 руб.

ЛЮДИ І ЛІТАКИ Разом до Перемог!

Окремі виплати та нагороди поклалися за знищення наземних цілей, а також відомим результативним льотчикам і командирам усіх рівнів за успішні дії довірених ним підрозділів. Зазначалося, що у разі групової перемоги преміальні гроші мають бути рівномірно розділені між учасниками групи.

Незважаючи на чітку регламентацію нагород і фінансових заохочень, на ухвалення остаточного рішення великий вплив мали службові відносини з командуванням, військова дисципліна льотчика та інші суб'єктивні чинники, а також кон'юнктурні міркування начальників. Крім того, були випадки «героїв одного подвигу».

Дослідження документів ЦАМО про результати бойової роботи льотчиків показало, що у винищувальній авіації налічувалося 1200 льотчиків-винищувачів, які мали 10 і більше підтверджених повітряних перемог.

За розрахунками фахівців кількість льотчиків-винищувачів із кількістю повітряних перемог (збитих літаків противника) від 5 і більше становить 3500 осіб.

Аналіз даних результатів бойової роботи 1200 асів, опублікованих у довідковій літературі, наведено нижче.

Серед 1200 асів, які здобули 10 і більше повітряних перемог, було присвоєно найвище почесне звання тричі Героя Радянського Союзу – двом льотчикам-винищувачам.

Кожедуб І. М. (63 особисті перемоги, 330 бойових вильотів, 120 повітряних боїв).

Покришкін О. І. В СРСР офіційно вважалося, що за роки війни Покришкін збив 59 ворожих літаків особисто і 6 – у групі, здійснив 650 бойових вильотів, провів 156 повітряних боїв. Протягом 1941 року Покришкіним було здобуто ще кілька перемог, які не ввійшли до його загального рахунку, адже документи штабу винищувального авіаполку під час відступу було знищено.

Однак після розпаду СРСР низка авторів наполягає на меншій кількості його перемог.

Сам О. І. Покришкін у приватній розмові з В. М. Молотовим сказав, що збив близько 90 літаків противника, але шукати підтвердження цих перемог безглуздо. Крім того, Покришкін нерідко віддавав збиті ним літаки на рахунки підлеглих, переважно, ведених, таким чином стимулюючи їх. Це було досить поширеним явищем.

Звання двічі Героя Радянського Союзу присвоєно 26 льотчикам-винищувачам, Героя Радянського Союзу – 543 льотчикам-винищувачам.

Не було надано відповідне вище почесне звання за наявності достатньої кількості повітряних перемог: тричі Героя Радянського Союзу – 4 льотчикам-винищувачам, це Глінка Д. Б. (50 особистих пе-

ремог, 300 бойових вильотів, 100 повітряних боїв); Гулаєв Н. Д. (57 особисто + 5 у групі, 250 бойових вильотів, 40 повітряних боїв); Євстигнєєв К. А. (52 особисто + 3 у групі, 283 бойові вильоти, 13 повітряних боїв); Речкалов Г. А. (61 особисто + 4 у групі, 450 бойових вильотів, 122 повітряних боїв).

Звання двічі Героя Радянського Союзу присвоєно 22 льотчикам-винищувачам, Героя Радянського Союзу – 80 льотчикам-винищувачам.

Переважає більшість радянських асів літала і здобувала повітряні перемоги у віці 22–28 років на літаках вітчизняного виробництва: І-16, І-153, ЛаГГ-3, Ла-5, Ла-7, МіГ-3, Як-1, Як-3, Як-7, Як-9.

Загалом за роки війни авіаційною промисловістю СРСР було випущено близько 36 000 літаків Як-1, Як-3, Як-7, Як-9, у тому числі Як-9 – 16769 літаків, Як-3 – 4848 літаків, а також ЛаГГ-3 – 6500 літаків, Ла-5 – 10000 літаків, Ла-7 – 5753 літаки, МіГ-3 – 3300 літаків.

Усі свої 63 повітряні перемоги тричі Герой Радянського Союзу І. М. Кожедуб здобув, літаючи на Ла-5 і Ла-7.

Крім того, радянські аси успішно освоїли та ефективно використовували винищувачі, які поставлялися по ленд-лізу з Англії та США: «Харрікейн», Р-39 «Аерокобра» та Р-40 «Кіттіхаук».

За роки війни було поставлено з Англії як військову допомогу 2967 літаків «Харрікейн», а також за ленд-лізом із США 4952 літаки Р-39 «Аерокобра» і 2425 літаків Р-40 «Кіттіхаук».

Літаки з Англії та США прибували до СРСР різними шляхами, на початку війни їх спрямовували, в основному, до 22-го запасного авіаційного полку. Полк складався з чотирьох складальних бригад і трьох навчальних авіаційних ескадрилій (по одній для «Кіттіхауків», «Харрікейнів» та «Аерокобр»).

Першим полком, перевеним на зарубіжні літаки, був 153-й винищувальний авіаційний полк, який закінчив навчання 14 червня 1942-го і був перебазований на Воронежський фронт. За три місяці боїв полк знищив 18 бомбардувальників, 45 винищувачів, власні втрати – три льотчики, 8 машин, і був удостоєний звання гвардійського (28-й гвардійський винищувальний авіаційний полк).

203 аси свої основні перемоги здобули, воюючи на «Аерокобрах», у тому числі й тричі Герой Радянського Союзу О. І. Покришкін.

Серед асів були відчутні безповоротні втрати. З 1200 льотчиків-винищувачів, які мали 10 і більше перемог, ще під час війни до 9 травня 1945-го загинули 275 льотчиків, у 75 в особистих справах було записано формулювання «не повернувся з бойового завдання», що висловлює сумнів у діях льотчика. Серед загиблих – 107 льотчиків-винищувачів Героїв Радянського Союзу, 24 аси побували в полоні у противника, з них 10 Героїв Радянського Союзу.

У перші роки після війни загинули в авіакатастрофах 55 асів, що відзначилися в роки війни, серед них 42 Героя Радянського Союзу.

Героїзм авіаторів – це найважча ратна праця.

У нашій країні 2018 року розпочалася розробка проекту Концепції розвитку Повітряних сил Збройних Сил України на середньострокову перспективу. Було сформульовано, що радянський парк літаків (МіГ-29, Су-27, Су-25 і Су-24) потрібно замінити протягом десяти років і розглядалася можливість закупівлі західних винищувачів, зокрема F-16.

У травні 2020 року командування Повітряних сил ЗСУ визначило потреби та етапи такого реформування Повітряних сил. Перша фаза передбачала протягом 2023–2025 років закупити 6–12 нових літаків й випробувати їх. Інша фаза передбачала протягом 2025–2035 років замінити основний парк літаків. На роль багатоцільового винищувача розглядалися літаки 4++ покоління

Saab JAS-39E/F Gripen і F-16 Block 70/72.

На червень 2021 року розглядалися Saab JAS-39E/F Gripen, F-16 Block 70/72, F-15EX, а Франція також пропонувала придбання Dassault Rafale.

До 2022 року F-16 різних країн також брали участь у навчаннях і парадах на території України. Зокрема, на навчаннях «Чисте небо-2018» 9–18 жовтня були присутні польські та румунські F-16С. Польські F-16 також були присутні на військовому параді 24 серпня 2021 року на честь 30-ї річниці незалежності України.

Але планам на майбутнє не вдалося втілитися у життя. Зустрічати агресора довелося на старій техніці і завдяки мужності льотчиків захищати країну з повітря. Тільки за перші півроку війни 18 льотчиків отримали звання Героя України, ще десятки відзначені державними нагородами.

У сучасній війні з агресором за панування у повітрі велика надія покладається на «Коаліцію F-16». «Falcon», їх і готові передати їх Збройним Силам України для боротьби з агресором. 16 травня 2023 року Великобританія, Нідерланди та Франція оголосили, що створюють коаліцію винищувачів для надання Україні F-16.

Було заплановано отримання літаків від Данії, Нідерландів, Бельгії та Норвегії. Міноборони Данії повідомляло про плани, що перші 6 літаків політатимуть до України ближче до кінця 2023 року. Передача літаків від Нідерландів очікувалася у першій половині 2024 року, після завершення навчання українських пілотів та інженерного персоналу.

Пізніше було повідомлено, що передача літаків має розпочатися лише з іншого кварталу 2024 року, Бельгія розпочне передачу у 2024 році, а завершитися до 2028 року.

10 травня 2024 року Україна отримала перший тренажер від Чехії.

Винищувач F-16 має такі основні технічні характеристики:

F-16 Fighting Falcon («Файтінг Фелкон», «Бойовий сокіл») – одномоторний легкий багатоцільовий винищувач, що перетворився з роками на всепогодний багатоцільовий літак. З початку виробництва у 1976 році було побудовано понад 4600 літаків. ПС США більше не закуповують цей літак, але покращені версії виробляються для експортних клієнтів. Завдяки своїй універсальності й відносно невисокій вартості F-16 має успіх на міжнародному ринку озброєнь, перебуваючи на озброєнні 24 країн. F-16 є наймасовішим винищувачем четвертого покоління: у 2016 році експлуатували понад 2500 літаків.

Розмах крила – 9,45 м. Довжина літака – 15,03 м. Висота – 5,09 м.

Злітна маса (розрахункова з повним запасом палива) – 11839 кг.

Посадкова швидкість – 226 км/год. Практична стеля – 15240 м.

Практична дальність – 1315 км. Дальність – 3890 км.

Максимальне перевантаження – 9g.

Озброєння винищувача – шестиствольна авіаційна гармата M61-A-1 (6000 пострілів на хвилину, 511 набойів), до шести КР (керованих ракет) ближнього бою AIM-9L/M/P «Sidewinder». У варіанті винищувача-бомбардувальника може нести КР класу «повітря-поверхня», а також керовані бомби з лазерною та оптоелектронною системами наведення, звичайні бомби. F-16ADF можуть нести КР класу «повітря-повітря» середньої дальності AIM-7 «Sparrow». Можливе використання КР класу «повітря-поверхня» AGM-65A/B/D «Maverick».

Перші групи українських льотчиків та авіаційних спеціалістів уже пройшли перенавчання на нову зарубіжну техніку, зокрема на літаки F-16, і готові до захисту Батьківщини з повітря.

Перемога буде за нами!

Джерела:

Аси Великої Вітчизняної. Найрезультативніші льотчики 1941–1945 рр.: Довідник. Автор-укладач Биков М. Ю. – М.: Яуза, Ексмо, 2007. – 736 с.

Шавров В. В. Історія конструкції літаків у СРСР (1938–1950 рр.). – М.: «Машинобудування», 1978. – 440 с.

https://uk.wikipedia.org/wiki/F-16_Fighting_Falcon.

В. АБЛАЗОВ.

Місто Часів Яр і навколишні села не сходять з новин фронтових зведень. Щодня, ідучи на позиції, бачиш це місто на донбаських пагорбах. Над ним постійно стоять стовпи диму від згарищ. Повітря наповнене практично постійною канонадою артилерійських виходів і приходів. Тут оселилась війна... Проте тут живе мужність.

УПЕРШЕ я приїхав сюди ще в грудні 2023 року. Минуло пів року, а піхотинці тримають практично усі свої позиції. Відступили під натиском ворога на 100-200 метрів тільки тому, що там вже нема нічого живого... Нічого живого, окрім мужності колишніх хліборобів, шоферів, аграріїв, які стримують навалу російської армії.

Медіа захопили інфопростір нарізками епічних військових битв, проте варто бути свідомим того, що війна не екшн. Це щоденна рутинна, робота задля забезпечення й збереження власного життя і життя побратимів.

Ми вже не дивуємось, що часто приятелі, дізнавшись про нашу волонтерську діяльність, відразу перепитують: «Що там? Багато вивезли поранених?». Вони чекають у відповідь екшн, бойовик. І коли кажеш, що останній тиждень був без евакуації, то вони ніби й розчаровуються: «То що? Просто там сиділи?». Так, друже, просто сиділи, тренувалися, вчилися методам переливання крові, внутрішньокісткового та внутрішньовенного доступу, узгоджували фармацевтику... Та це не головне. Якщо в групі медавакуації нема роботи – значить, всі живі-здорові. Адже, якщо з фронту немає новинних екшенів, то це означає, що в даний момент всі живі і здорові! Бо немає нічого гарного і захопливого в тому, щоб на руках втратити людину...

А ще в пам'ять в'ївся день російського штурму Часика (Часового Яру). На другий день Президент звітував про знищення десятків одиниць бронетехніки і живої сили противника. Відеонарізка медіа була епічна... Ми ж бачили це, практично, зсередини. Артилерія: безпечно працю-

вали всі стовпи. Авіація: вертольоти граціозно повзли над пагорбами, торкаючись верхніх гілочок дерев. Техніка швидко неслася туди-сюди, забезпечуючи усім необхідним сили спеціальних операцій.

Скільки злагодженості, вміння, витримки й мужності!

Медгрупа вся напеготові.

Позиції наших батальйонів теж потрапляють під цей декількаденний штурм. Ефір наповнений короткими, але майже постійними повідомленнями: «На зв'язок... вони нас труять газами... нас кусяють «собаки» (frv-дрони та скиди)... в укриття... по нам працює міномет...». В якийсь момент в ефірі чути молодий голос: «Нас бомблять дрони. Дайте шанс нам вижити, дайте шанс... артилерія, дрони... дайте шанс...».

Храм душі нашої

Ви знаєте скільки тривають секунди? Ви уявляєте, які ці секунди повільні? За мить звучить відповідь: «Друже (напевно, найпоширеніше слово в армії), заспокойся, візьми себе в руки. В укриття, діємо за планом!». «Діємо за планом»... За кілька годин наступає, порівняно, тиша. Усі живі. «Діємо за планом» – спрацювало!

Є посічення, ураження м'яких тканин, контузії, але всі на цих позиціях живі! Отже, план спрацю-

Можна перефразувати одного літературного класика ХХ століття, що в захваті ненависті людина Бога перетворила в пістолет, яким можна розстріляти (а далі кожна вмотивована група може підставити ім'я свого «ідейного ворога»).

Новозавітна оповідь починається зі слів про виправлення. Новозавітна людина вірить у можливість виправлення. Новозавітна людина здатна не тільки

цього прислів'я в Ізраїлі. Бо кожна жива душа належить Мені: батько так само, як і син. Той, хто грішить, той і помре... Грішна душа за гріхи свої помре. Син не поділятиме провини свого батька, ані батько не поділятиме провини сина. Праведність праведного залишиться з ним, а нечестивість нечестивого впаде на нього».

Не варто провини когось проектувати на інших, помилками минувшини перекреслювати

ЗАПИСКИ З ПОТЯГУ

Закінчився десятий тиждень волонтерства в медавакуації

вав. А на другий день медіапростір наповнений повідомленнями: атаки відбито.

Юначий голос «Дайте шанс вижити...». Це ж саме ці молоді голоси своєю мужністю дають нам, хто не на війні, шанс вижити, шанс жити.

Словник каже, що «шанс – це імовірність, можливість здійснення або досягнення чого-небудь, а також умова, яка може забезпечити успіх».

Наші оборонці своїм подвигом дають нам можливість здійснення та досягнення успіху. Не просто можливість дотягнути до вечора, а досягнути і забезпечити успіх.

Як довго тривають секунди і як багато ми тратимо часу влусту: сваримось, ображаємось, гніваємось, зводимо рахунки, шукаємо винних... Інколи навіть більше: ми самі надумуємо за свого ближнього чи опонента, самі робимо висновки з нескazanого, самі ображаємось на це і самі агресуємо на це. При цьому продовжуємо себе іменувати християнами. Відбувається булінг співробітників на роботі за те, що не так вірять в Бога. Обклеюються вулиці образливими дописами на «нетах» християн, дітям нагадують в школах і універсах, що їхні батьки не в той храм ходять...

виправитись, але навіть повірити у виправлення/покаяння ближнього.

«Око за око» змінено на можливість розбійнику надбати Царство Небесне.

Особливо той, хто сам вміє виправлятися, здатний вірити у щирість виправлення іншого.

Але ми далі продовжуємо додумувати за інших, робити висновки на основі власної розбещеності, домислювати на основі старих досвідів або індивідуальних вражень.

Наш інформпростір, щоб мати можливість для балакання, все більше і більше обговорює не те, що хто сказав, а що саме він НЕ сказав. Бо ж тут більше місць для власних фантазій, вимислів. Більше місця для штампів, травлі та конфліктів. Може, досить? Може, пора виходити з реальності, а не домислів? Навіть Бог не судить сина за батька, батька за сина.

Ось що ми читаємо в пророка Єзекиїла у 18-й главі: «Слово Господа дійшло до мене: «Що ви, люди, маєте на увазі, коли промовляєте це прислів'я про землю Ізраїльську: «Батьки їли кислі грона, а у дітей на зубах оскома[а]»?»

Так само правда, як те, що Я живу, – проголошує Господь Бог, – ви більше не промовлятимете

майбутнє, бо доки людина може казати «нині», доти вона здатна на виправлення.

Мудрець казав, що «життя вимагає режиму високої духовної гігієни, високої чесності та постійних стимулів, які зберігають свідомість людської гідності». Я ж спробую додати, що життя вимагає віри в ближнього, з котрим зводить тебе життя. Життя вимагає віри в порядність ближнього, в можливість його кращості. Люби ближнього, який зараз перед тобою, з огляду на його теперішні дії, вчинки, слова.

У серці досі бринять слова: «Дайте шанс нам вижити...».

Схилю голови перед тими, хто не вижив. Подякуймо тим, хто своїм подвигом дає нам час і шанс ставати кращими.

...Крайня ніч чергування: над головою пішли КАБи... Господи, дай шанс бути кращими. Завдяки усім вам Фонд підтримки захисників України імені прав. Петра Калнишевського працює. Дякую Vasyl Siniuk за дружню співпрацю і волонтерську компанію.

Сергій ЮЩИК, волонтер, настоятель Афганського храму, проректор Київської духовної академії і семінарії.

Пам'ять

ДОПОМІГ ВИКОНАТИ БОЙОВЕ ЗАВДАННЯ

Голова Теробовлянської Спільноти ветеранів Афганістану Богдан Гумницький разом з бойовими побратимами відвідали могилу полеглого в Афганістані Ярослава Дисевича у селищі Слобідка на Тернопільщині.

44 РОКИ ТОМУ, 11 травня 1980 року Ярослав Дисевич під час бою виявив велику групу моджахедів і прицільним вогнем із міномета атакував противника, чим допоміг нашим воїнам виконати бойове завдання, але, на жаль, сам загинув. За мужність і героїзм нагороджений медаллю «За відвагу» та орденом Червоної Зірки (посмертно).

Бойові побратими відвідали місцеву школу, де на фасаді розміщена дошка в пам'ять про мужнього воїна.

Ветерани-«афганці» Тернопільщини разом з головою обласної спілки Сергієм Лісовим відвідали селище Адамівка на Хмельниччині з нагоди другої річниці з дня загибелі ветерана Афганської війни, командира 35-го окремого стрілецького батальйону полковника В'ячеслава Кравчука.

15 ТРАВНЯ 2022 року мужній офіцер загинув на Сумщині, в його батальйоні воювало багато «афганців» з Тернопільщини, а сам підрозділ був сформований у Тернополі з ініціативи обласної Спільноти ветеранів Афганістану.

Вшанувати пам'ять мужнього командира прийшли родина полеглого, односельці і друзі, ветерани-«афганці» і військовослужбовці 35-го окремого стрілецького батальйону, голова Хмельницької обласної організації УСВА Микола Приступа.

ЗГАДУЄМО І РОЗПОВІДАЄМО

Активісти ветеранських «афганських» районних організацій Дніпропетровщини відвідали могили бойових побратимів.

ВЕТЕРАНИ допомогли рідним впорядкувати надгробки. Не залишили без уваги могили хлопців, чий близький також пішов в кращі світи. Помогли за їхні душі.

Люди, як і події, не зникають поки їх пам'ятають. Поки їх згадують і про них розповідають. Минуле неможливо змінити, його треба знати і не повторювати помилок.

Віктор ВОЛОШИН, голова ДООВА УСВА.

ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ

У місцевій церкві відслужили панахиду за упокій душ усіх полеглих воїнів, потім всі присутні відвідали могилу загиблого героя на кладовищі, де спалили свічки, запалили лампадок і покладанням квітів вшанували пам'ять, поділилися спогадами

про мужнього офіцера і бойового побратима.

Герої не вмирають, а пам'ять про них житиме вічно у серцях побратимів.

Василь КОГУТ, перший заступник голови Тернопільської обласної організації УСВА.

Спорт

ТРАДИЦІЯ НЕ ПЕРЕРИВАЄТЬСЯ

У Новокодацькому районі міста Дніпра ветерани війни в Афганістані продовжили багаторічну традицію і провели футбольні змагання на честь Олександра Трофименка, який загинув в Афганістані під час бою 21 травня 1985 року.

ПЕРЕХІДНИЙ КУБОК на честь загиблого воїна був заснований понад десять років тому радою Дніпропетровського міського об'єднання ветеранів Афганістану і вручався щороку переможцю футбольного турніру. Головний перехідний кубок придбано за рахунок благодійних коштів і членських внесків ветеранів Афганістану Дніпропетровського металургійного заводу.

Нагадаємо, ще кілька років тому, 2017 року в турнірі брали участь вісім команд з різних районів міста. Переможцем двічі поспіль була команда «Дружба». Найкращі гравці отримували подарунки, а переможці – медалі та перехідний кубок. У 2021 році турнір завершився перемогою команди «Сталь» ДМЗ.

Цього разу ветерани війни в Афганістані на чолі з Вадимом Соколом за підтримки адміністрації Новокодацького району Дніпровської міської ради вдало організували та провели традиційний турнір серед команд міста та області. У нагородженні переможців взяли участь заступник голови адміністрації Новокодацького району Павло Атаманчук, голови Дніпропетровського обласного і міського об'єднань ве-

теранів Афганістану УСВА Віктор Волошин та Юрій Виноградов.

Футболісти Сухачівки здобули перше місце, обігравши команду Ілларіонове в фіналі. Третє місце – у команди юніорів ДЮСШ Новокодацького району. Вітаємо переможців, дякуємо всім командам за участь у турнірі. А організаторам змагань бажаємо нових досягнень в громадських справах.

У селі Листвина на Черкащині відбулися щорічні обласні змагання «Гартуємо волю», організатором яких виступає Черкаська обласна Сілка ветеранів Афганістану та учасників АТО.

ГАРТУЮТЬ ВОЛЮ

СЬОМИЙ РІК поспіль збираються команди, щоб не лише поміряти силами у спортивній майстерності, але й вшанувати пам'ять воїна-інтернаціоналіста Костянтина Олександровича Шкретієнка, який загинув в Афганістані, та захисників, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Серед почесних гостей були ветерани-«афганці» та учасники бойових дій на сході нашої країни, керівництво громад.

Участь у змаганнях взяли чотири команди. Юні спортсмени демонстрували добрий рівень підготовки, стратегічне мислення, необхідне для швидкого й точного виконання завдань. Грамоти командам вручив виконавчов'язів голови Черкаської обласної Сілки ветеранів Афганістану та учасників АТО Григорій Валентинович Бандурко.

Учасників і гостей організатори пригощали солдатською кашею, морозивом і солодощами.

ГРА, ЯКА ЗНИМАЄ СТРАХ І ЗАЛУЧАЄ ДО СПІЛКУВАННЯ

Волейбол сидячи – один із найкращих способів спортивної реабілітації воїнів, які мають каліцтва нижніх кінцівок чи легкі травми хребта.

чоловічих команд і з 1993 – для жіночих.

Переможцями Паралімпійських ігор і чемпіонатів світу серед чоловіків ставали збірні Ірану, Боснії і Герцеговини та Нідерландів.

Згадує майстер спорту з волейболу СРСР, тренер першої категорії FIVB Вадим Тищенко:

– Ще студентом четвертого курсу Київського державного інституту фізичної культури та спорту я був гравцем волейбольної команди майстрів столичного «Локомотиву» і став учасником турніру в Утрехті в складі студентської команди.

Одного з тренувальних днів до мене звернулися організатори з пропозицією зіграти товариську гру з паралімпійською збірною Голландії з волейболу сидячи. На той час ми зовсім нічого не чули про спорт інвалідів. Перша наша

реакція – який жах, як можна грати сидячи з інвалідами!

Але коли побачили хлопців без кінцівок, то не змогли відмовити їм у грі.

Коли ми увійшли до спортивної зали, здивувалися, побачивши волейбольну сітку, що висіла на стійках, стикаючись із підлогою – майже як на тенісному корті.

З нашою командою провели семінар про відмінності волейболу сидячи від класичного. Хочу відразу сказати: дуже болить п'ята точка і заважають пересуватися по полю ноги. Але нам сподобалося.

Ми були азартні, дуже хотілося перемогти, адже ми грали з паралімпійською збірною Голландії! Звісно, першу партію ми програли, але потім пристосувалися й виграли з рахунком 3:1.

Ми були щасливі, що освоїли нову для себе гру, а голландці отримали можливість гарного спарингу. Вечір продовжився з нашими новими друзями в барі і настрій став ще кращим. Ми розмовляли і були дуже здивовані, коли почули від голландців про величезний масштаб паралімпійського руху у світі. Про цей рух у СРСР нічого не знали.

Звичайно, перше запитання новим друзям було: «Чи відноситься сьогоднішній наш суперник до світової еліти?». І почули відповідь: «Це практично неможливо. Елітою у волейболі сидячи вважаються дві держави, які не можуть похвалитися успіхами в

олімпійському русі. Це Іран та Ірак». Ми були шоковані.

Логічним стало таке запитання: «Чому?». Відповідь нас ще більше здивувала. На той час точилася війна між цими країнами – вже майже десять років, у результаті – велика кількість покалічених людей. Але найбільше ми здивувалися тому, що у цих країнах було створено державні програми з реабілітації ветеранів війни. Адаптивний спорт дав основу задоволення потреби в особистості самоактуалізації, комунікації, соціальної реалізації та рівному зіставленні своїх здібностей з можливостями інших людей. Саме волейбол став одним із основних засобів реабілітації та соціалізації ветеранів війни.

Чому волейбол сидячи є одним із найкращих способів для реабілітації? Тому що це команда неконтактна гра, в якій суперників розмежовує сітка. Поодинокі не обіграти суперника, потрібна взаємодія. Перебуваючи у грі, гравці забувають про свої переживання та перемикаються на новий вид діяльності в ігровій формі.

Не хочу кривдити інші види спорту, але грати командою цікавіше, ніж займатися індивідуальними видами спорту. На початковому етапі реабілітації волейбол цінний тим, що знімає страх прямого фізичного контакту й можливого травматизму, ризик якого великий у багатьох видах спорту. Люди, які зазнали каліцтва на війні, як правило, бояться усвідомити чи підсвідомо дістати додаткову травму в спорті, оскільки не володіють необхідними навичками

і вміннями того чи іншого виду спортивної діяльності. При зіткненні та єдиноборствах шанси замкнутися у собі в особи збільшуються. Волейбол цей страх знімає і залучає до спілкування.

В Ірані та Іраку, крім спортивної підготовки, паралельно були задіяні психологічний та фізіотерапевтичний напрями спортивної медицини.

Про свій студентський досвід та інформацію про реабілітацію ветеранів війни я згадав, дізнавшись, що паралімпійське золото з волейболу виграла маленька європейська держава Боснія та Герцеговина, обігравши Іран після війни в Югославії. Це – світовий досвід, перевірений часом.

Коли в нас у шпиталях з'явилися перші поранені внаслідок подій на сході та громадськість поцікавилася, як їх соціалізувати, згадався досвід держав, які пройшли схожий сумний шлях. І мені дуже хочеться допомогти хлопцям, які цього потребують, допомогти їм знову увійти в повноцінне життя через можливості спорту.

Днями Громадська спілка «Всеукраїнська федерація учасників бойових дій, ветеранів війни та військової служби», громадські організації «Українська посмішка» і «Волейбольний клуб Тищенко» уклали угоду про співпрацю.

ГО «Волейбольний клуб Тищенко» та «Українська посмішка» формують команду гравців з ампутацією нижніх кінцівок для участі у Паралімпійських іграх та запрошують всіх охочих приєднатися до тренувань.

Заняття проводяться у Києві тренерами міжнародного класу. Телефонуйте: +3900502944206.

Іван СТЕПУРИН,
Президент ГО
«Українська посмішка».

Передплата

Побратиме, це наша з тобою газета!

Газету Української Сілки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) «ТРЕТІЙ ТОСТ», де друкуються законодавчі матеріали з питань соціального захисту сімей загиблих військовослужбовців, інвалідів війни, учасників бойових дій, юридичні консультації, матеріали про життя і роботу організацій УСВА (територіальних, місцевих, районних), спогади, проза і поезія, можна передплатити у пунктах приймання передплати.

Оформити передплату з поточних місяців також завжди можна до 16 числа (включно) кожного місяця, що передуює передплатному.

Мінімальний передплатний період – один місяць.

Наш індекс – 30224.

Вартість без урахування приймання передплати складає:

на місяць – 14 грн, на три місяці – 42 грн,
на шість місяців – 84 грн, на рік – 168 грн.

Підтримуйте газету воїнів-інтернаціоналістів «Третій тост» своєчасною передплатою.

ПРЕС-СЛУЖБА УСВА.

ТТ
ТРЕТІЙ ТОСТ

Ідентифікатор медіа
R30-03455.

Газета заснована у липні 1991 року

ЗАСНОВНИК: УКРАЇНСЬКА СПІЛКА ВЕТЕРАНІВ
АФГАНІСТАНУ (ВОЇНІВ-ІНТЕРНАЦІОНАЛІСТІВ)

РЕДАКЦІЯ НЕ ЗАВДЖИ ПОДІЛЯЄ ПОЗИЦІЮ АВТОРІВ І НЕ МАЄ МОЖЛИВОСТІ ПОВЕРТАТИ РУКОПИСИ. ЛИСТУВАННЯ З ЧИТАЧАМИ – НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ. ЗА ТОЧНІСТЬ І ДОСТОВІРНІСТЬ ВИКЛАДЕНИХ ФАКТІВ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕСЕ АВТОР.

НАША АДРЕСА:

01054, М. КИЇВ, ВУЛ. ЯРОСЛАВІВ ВАЛ, 36Б.

ТЕЛ. 272-47-45, ФАКС 272-50-42.

E-MAIL: USVA2007@UKR.NET

САЙТ: WWW.USVA.ORG.UA

ГАЗЕТУ ВІДДРУКОВАНО У ДРУКАРНІ

ФОП КЛЮЧУК С. М., МІСТО ЧЕРНІВЦІ,

ВУЛ. ЗАВОДСЬКА, 37.

Тираж 2000. Зам. 625.

ІНДЕКС 30224.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

